

บทที่ 2

วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วรรณคดีและงานวิจัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการผลิตครู

ความสำเร็จในการให้การศึกษา คือการที่สามารถทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพทางด้านวิชาการและมีคุณลักษณะของการเป็นพลเมืองดี การให้การศึกษาจะประสบความสำเร็จเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับผลการสอนอย่างมีประสิทธิภาพของครู คุณภาพของครูที่พึงประสงค์ย่อมต้องอาศัยขบวนการผลิตครูซึ่งจะเตรียมครูให้เป็นผู้ที่มีความรู้, มีคุณธรรม, มีมนุษยสัมพันธ์, มีวิธีสอนดี อีกทั้งสามารถเป็นผู้รับใช้และพัฒนาสังคมได้ การฝึกหัดครูจึงเป็นกุญแจสำคัญในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและยกระดับการศึกษาของประเทศ การปรับปรุงการฝึกหัดครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูงจึงมีความจำเป็นอย่างมากและอยู่ในระดับที่ต้องดำเนินการโดยรีบด่วน¹

เนื่องจากงานผลิตครูนั้นเป็นเรื่องสำคัญและมีผลต่อการจัดการศึกษาของชาติ จึงต้องอาศัยการดำเนินงานที่รอบคอบและระมัดระวัง ถ้าหากครูซึ่งเป็นผลผลิตของการฝึกหัดครูมีคุณภาพไม่ดีพอแล้ว ย่อมกระทบกระเทือนต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาของชาติได้² ในรายงานการสัมมนาเรื่อง "การฝึกหัดครูในประเทศไทย" ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2515 ได้กล่าวถึงปัญหาที่พบจากผลการผลิตครูที่ผ่านมาไว้ดังนี้ :

1. การผลิตครูออกมาในปัจจุบันยังมีคุณภาพไม่เป็นที่น่าพอใจ ซึ่งก็เป็นที่ยอมรับ

¹กรมการฝึกหัดครูและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, การติดตามผลการฝึกหัดครู (กรุงเทพมหานคร: เอรารัณการพิมพ์, 2520), หน้า 1-2.

²เรื่องเดียวกัน.

ทั้งผู้ผลิตและผู้ใช้ แมื่อนักเรียนของเราในปัจจุบันจะมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีมากมาย หลายด้านก็ตาม ปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของครูก็น่าจะได้มีการพิจารณาพบทวนเกี่ยวกับการฝึกอบรมในทุก ๆ ด้านเพื่อให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ความมีน้ำใจและคุณธรรมในการเป็นครูอย่างแท้จริง ในปัจจุบันมีน้อยลง สาเหตุอาจจะเกิดจากการเอาใจใส่ในด้านการอบรมมีน้อย และผลสะท้อนจากการเปลี่ยนแปลงของสังคม ซึ่งควรจะหาทางแก้ไขต่อไป

3. การถ่ายทอดความรู้หรือเทคนิคในการสอนของครู ส่วนใหญ่ยังใช้วิธีสอนด้วยการบรรยาย โดยไม่ได้ส่งเสริมให้เด็กเกิดความคิด จึงทำให้คุณภาพของการเรียนการสอนไม่เป็นผลดีเท่าที่ควร

4. กิจกรรมในโรงเรียนที่จะฝึกคนให้เป็นคนดีในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ให้ความคิดสร้างสรรค์ กล้าตัดสินใจ รู้จักวิธีการแก้ปัญหา รู้จักค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ และอื่น ๆ ครูอาจารย์มักจะทำเฉพาะเมื่อถูกขอร้องหรือบังคับมากกว่าที่จะทำด้วยความสมัครใจ

5. การฝึกอบรมให้เป็นผู้นำในชุมชน หรือในทางการศึกษา จำเป็นจะต้องปลูกฝังให้มีในตัวครูมากขึ้น ๆ ทุกระดับ

6. วิธีการสอนในสถานฝึกหัดครู มิได้ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดนิสัยรู้จักค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง และปรับปรุงวิธีการทำงานให้ดีขึ้น จึงทำให้ครูไม่ค่อยรู้จักปรับปรุงตนเอง¹

ปีพุทธศักราช 2515 สุภรณ์ ศรีพหล ได้ให้ความเห็นในเรื่องการผลิตครูว่าการผลิตครูนั้นจะต้องทำด้วยความรอบคอบระมัดระวังเป็นพิเศษ ต้องมุ่งให้นักเรียนฝึกหัดครูได้รับการศึกษาอบรมในหน้าที่ครูเป็นอย่างดีจนถึงขนาดที่เรียกว่า ครูชั้นอาชีพ คือจะต้อง

¹สำนักนายกรัฐมนตรีย, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานการสัมมนาเรื่องการผลิตครูในประเทศไทย (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรีย, 2515), หน้า 5-6.

มีทักษะในการถ่ายทอดความรู้ หรือสอนเป็น ซึ่งถือเป็นทักษะทางวิชาชีพ และจะได้มาด้วยการศึกษาอบรมไม่ใช่เกิดขึ้นมาเอง¹

ปีพุทธศักราช 2517 ก่อ สวัสดิพิธานิชย์ กล่าวถึงการผลิตครูว่า ผู้ผลิตครูควรผลิตครูให้มีลักษณะตรงกับความต้องการของผู้ใช้ครู และแสดงความเห็นว่า ครูที่ใช้ครูต้องการนั้นควรมีความรู้ในวิชาจิตวิทยาและพัฒนาการเด็ก, มีความรู้ในวิชาที่ตนสอนอย่างลึกซึ้ง, สามารถจัดบทเรียนให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะของเด็ก และมีความเชี่ยวชาญในการสอน คือสามารถสอนให้นักเรียนมีความแม่นยำในเนื้อหาวิชา, มีทักษะเกิดความซาบซึ้ง, เห็นคุณค่า และสามารถนำความรู้นั้นไปใช้ประโยชน์ได้²

ปีพุทธศักราช 2519 ทรงศักดิ์ ศรีกาฬสินธุ์ ได้กล่าวถึงบุคลากรในสถาบันฝึกหัดครูซึ่งเป็นผู้ให้การศึกษอบรมแก่ครูว่า ผู้ที่จะมาเป็นอาจารย์ในสถาบันฝึกหัดครูนั้นควรจะต้องมีประสบการณ์ในการเป็นครูมาก่อน และจะต้องเป็นตัวอย่างหรือเป็นผู้นำที่ดีของครูได้ ฉะนั้นคุณสมบัติประการแรกของอาจารย์ในสถาบันฝึกหัดครูก็คือจะต้องมีคุณลักษณะของครูชั้นอาชีพที่ดี หรือมีความสำเร็จในประสบการณ์การเป็นครูมาก่อน³

ปีพุทธศักราช 2519 วัลลภา สุนาลัย และคณะ ได้กล่าวถึงปัญหาเกี่ยวกับอาจารย์ในสถาบันผลิตครู พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะว่า อาจารย์ในสถาบันผลิตครูมักจะจบ

¹สุภรณ์ ศรีพหล, "การผลิตครูชั้นอาชีพ," วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ 7 (กันยายน 2515): หน้า 13.

²ก่ สวัสดิพิธานิชย์, "ข้อคิดเห็นบางประการเกี่ยวกับการฝึกหัดครู," ข้อคิดฝึกหัดครูจากการสัมมนา สอ. (เอกสารการนิเทศการศึกษา, หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, ฉบับที่ 152, 2517), หน้า 215-218.

³ทรงศักดิ์ ศรีกาฬสินธุ์, "ทิศทางของศึกษาศาสตร์," วารสารศึกษาศาสตร์ 1 (มิถุนายน - ธันวาคม 2519): 4-5.

ปริญญาในประเทศหรือต่างประเทศแล้วมาสอนในสถาบันผลิตครู เลยเป็นจุดที่เป็นปัญหา ยิ่งเพราะผู้สอนไม่มีประสบการณ์การสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษามาก่อน ยิ่งไปกว่านั้น อาจารย์บางคนไม่รู้จักสภาพของชนบท เพราะไม่เคยไปสัมผัสจริงสอนในสิ่งที่ตนเองไม่รู้ หรือนำเอาประสบการณ์ตอนเป็นเด็กนักเรียนมาสอน ซึ่งไม่ตรงกับสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน ส่วนใหญ่ผู้สอนนำเอาทฤษฎีการสอนของต่างประเทศมาใช้มากเกินไป โดยไม่คำนึงว่าจะสอดคล้องกับสภาพในเมืองไทยหรือไม่ การเรียนรู้เกี่ยวกับการศึกษาของต่างประเทศก็มีประโยชน์ในแง่ที่สามารถจะนำมาใช้ เปรียบเทียบกับการศึกษาของไทย และก็ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้เข้ากับสภาพบ้านเมืองของเรา วิธีสอนของอาจารย์ในสถาบันฝึกหัดครูส่วนใหญ่ยังใช้วิธีสอนที่ล้าสมัย ผู้สอนไม่มีผลงานวิจัยหรือค้นหาค้นคว้าประสบการณ์มากเท่าที่ควร ปัญหาดังกล่าวอาจแก้ไขได้โดยการส่งอาจารย์ผู้สอนออกทำการวิจัย ผลิตตำราให้เข้ากับสภาพของสังคมอย่างแท้จริง และหากครูมัธยมที่ใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีความสามารถและประสบการณ์ ให้เข้าไปสอนในมหาวิทยาลัยหรือในสถานฝึกหัดครูบ้าง¹

คณะกรรมการการฝึกหัดครูและมาตรฐานทางวิชาชีพ (National Commission on Teacher Education and Professional Standards) ในสหรัฐอเมริกา ได้รวบรวมลักษณะของครูชั้นอาชีพไว้ในปีคริสต์ศักราช (1962) สรุปได้ว่า ครูชั้นอาชีพนั้นจะต้องเป็นผู้มีความรอบรู้ทั่ว ๆ ไป มีทักษะและความรู้เฉพาะในเรื่องงานอาชีพ มีความสามารถในการตัดสินใจได้ถูกต้องและมีเหตุผล ต้องปฏิบัติตามภารกิจของตนภายในขอบเขต และรู้จักรับผิดชอบในผลแห่งการปฏิบัติงานนั้น ต้องเป็นผู้ใส่ใจในการให้บริการแก่สังคม มีใจทำตามความต้องการหรือผลประโยชน์ส่วนตัว ต้องร่วมมือกับผู้อื่นอย่างเต็มที่ในการปรับปรุงและบังคับใช้มาตรฐานของอาชีพให้สูงขึ้น ต้องประกอบอาชีพเต็มเวลา และ

000751

¹วัลลภา สุนาสัย และคณะ, "ปัญหาในการปฏิบัติการกิจของครูมัธยม," รายงานผลการวิจัยและรวบรวมข้อคิดเห็นเพื่อการพัฒนาหลักสูตรครูศึกษาระดับปริญญาตรี (กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519), หน้า 4-5.

จะต้องเป็นผู้สนใจคนคว่าหาความรู้และทักษะใหม่ ๆ อยู่เสมอ¹

ในการดำเนินงานฝึกหัดครูเพื่อผลิตครูให้มีคุณสมบัติที่พึงประสงค์นั้น ปีพุทธศักราช 2520 ประยูร อาษานาม ใ้กล่าวถึงกระบวนการในการผลิตครูว่า ควรมีองค์ประกอบ ดังนี้คือ

1. ปรัชญาและเป้าหมายของการเตรียมครู (Presage Factor) อันหมายถึง วัตถุประสงค์และนโยบายในการผลิตครู เพื่อให้ศึกษาคูมีคุณลักษณะและความสามารถที่พึงประสงค์ ซึ่งรวมถึงภูมิหลังของศึกษาคูด้วย
2. กระบวนการให้การศึกษาแก่นักศึกษาคูตลอดหลักสูตร (Process Factor) ได้แก่ หลักสูตร การบริหารหลักสูตร คุณภาพของคณาจารย์ บุคลากร ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ อันจะเอื้ออำนวยให้นักศึกษาคูมีคุณลักษณะและความสามารถตามเป้าหมายที่กำหนดไว้
3. คุณภาพของนักศึกษาคูที่สำเร็จการศึกษา (Product Factor) อันหมายถึง ความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพ ตลอดจนพฤติกรรมอันพึงปรารถนาต่าง ๆ ของนักศึกษาคู ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาและรับใช้สังคม

การจัดการฝึกหัดครูต้องจัดองค์ประกอบทั้ง 3 ประการดังกล่าวให้มีกระบวนการที่สัมพันธ์และสอดคล้องกัน จึงจะทำให้ครูซึ่งเป็นผลผลิตของการจัดการฝึกหัดครูมีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ได้² องค์ประกอบ 3 ประการของการผลิตครูดังกล่าวนี้ ส่วนที่มีบทบาทในการกำหนดทิศทางและคุณภาพของการผลิตครูและเป็นแม่บทของการดำเนินงานเพื่อการผลิตครู ก็คือ หลักสูตร หลักสูตรการผลิตครูของสถาบันผลิตครูนั้นย่อมต้องได้รับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและแก้ไขเพื่อให้ผลิตครูได้คุณสมบัติที่พึงประสงค์อยู่เสมอ

¹NCTEPS, "What You Should Know About New Horizons,"
NCTEPS's Reports (Washington D.C.; N.E.A., 1962), pp. 150-154.

²ประยูร อาษานาม, "การเตรียมครูคณิตศาสตร์," วารสารศึกษาศาสตร์
2 (มกราคม - เมษายน 2520): หน้า 79-81.

ในปีพุทธศักราช 2521 ชัยพร วิชชาวุธ ได้วิเคราะห์หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต 4 ปี ฉบับปี พ.ศ. 2515 ของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และให้ความเห็นว่า โครงการสร้างของหลักสูตรการผลิตครูซึ่งกำหนดกระบวนวิชาให้เรียน 4 หมวด คือ หมวดวิชาพื้นฐาน, หมวดวิชาชีพครู, หมวดวิชาเฉพาะ และหมวดวิชาเลือก นั้น เพื่อให้ผลการผลิตครูได้ครูที่มีประสิทธิภาพ ในการจัดหมวดวิชาเฉพาะจึงควรมุ่งการนำไปใช้สอนเป็นอันดับแรก สำหรับวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาในชั้นสูงต่อไปนั้น ควรเป็นผลพลอยได้จากวัตถุประสงค์ของการนำไปใช้สอน ส่วนการจัดหมวดวิชาชีพครู ควรมุ่งที่ความรู้ความสามารถในการประกอบภารกิจของครูนอกจากการสอนในชั้นเรียน เช่นการบริหารโรงเรียน การทำงานร่วมกับชุมชน การแนะแนวและการจัดกิจกรรมนอกหลักสูตร¹

เนื่องจากการดำเนินงานฝึกหัดครูมิใช่เป็นงานที่อาศัยทฤษฎีบริสุทธิ์เพียงอย่างเดียว หากแต่เป็นงานที่ต้องการการประยุกต์และการฝึกภาคปฏิบัติ ดังนั้นประสบการณ์วิชาชีพครู หรือการจัดการฝึกสอนให้ครูเรียนได้มีโอกาสพัฒนาบุคลิกภาพ ทักษะและความเจริญงอกงามทางวิชาชีพครูจึงถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการฝึกหัดครู²

ปีพุทธศักราช 2514 เกษม สุกหอม ได้กล่าวถึงความสำคัญของการฝึกสอนว่าเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าการฝึกสอนเป็นขั้นตอนที่สำคัญและมีความหมายที่สุดของการศึกษาวิชาครู เป็นตอนที่สร้างครูแต่ละคนให้เป็นครูที่ดียิ่งขึ้น เป็นตอนที่นักการศึกษาทุกคนยอมรับว่าสำคัญที่สุดเพราะเป็นระยะที่ผลิตได้ฝึกหัด ได้เรียนรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ เป็นพิเศษ

¹ชัยพร วิชชาวุธ, "การวิเคราะห์หลักสูตรครุศาสตร 4 ปี 2515," รายงานการประชุมพัฒนาทางวิชาการของคณาจารย์คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่องการเรียนการสอนในคณะครุศาสตร์ (กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521), หน้า 1-7.

²จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะครุศาสตร์, ประสบการณ์วิชาชีพ (กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521), หน้า 1-5.

นอกเหนือไปจากที่เคยได้ศึกษาค้นคว้าในห้องเรียน เป็นประสบการณ์ตรงที่จะศึกษาเอาจากห้องเรียนไม่ได้ นิสิตจะต้องออกไปเผชิญกับสภาวะต่าง ๆ ของแต่ละโรงเรียนซึ่งไม่เหมือนกัน ทั้งในด้านการจัดชั้นเรียน การจัดครู การบริหารงาน การคัดเลือกนักเรียน วิธีการสอนต่าง ๆ รวมทั้งเตรียมโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียน นิสิตย่อมได้พบเห็น หรืออาจมีส่วนเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ในโรงเรียนฝึกสอน¹

ปีพุทธศักราช 2521 อัจฉรา ประไพตระกูล ได้กล่าวถึงความจำเป็นของการฝึกสอนไว้ว่า ประสบการณ์การวิชาชีพเป็นวิชาภาคปฏิบัติที่จำเป็นมาก เพราะเป็นส่วนประกอบที่ถือว่าเป็นหัวใจของการผลิตครู เพื่อให้ นิสิตได้ทดลองนำทฤษฎีทางวิชาครุศาสตร์ และความรู้ความเข้าใจทางวิชาการมาใช้สอนนักเรียนให้ได้ผลดีให้เรารู้ว่ามีอะไรบางอย่างที่เหมาะสมกับบุคลิกภาพของตน และเป็นโอกาสที่จะพัฒนาบุคลิกภาพ ทัศนคติ และความเจริญงอกงามทางวิชาชีพครู²

ในปีคริสต์ศักราช 1968 โรเบิร์ต คัมบลิว ริคกี้ (Robert W. Rickey) ได้กล่าวอ้างถึงผลการวิจัยของ ริชาร์ด แอล เทอร์เนอร์ และนิโคลาส เอ แพตทู (Richard L. Turner and Nicholas A. Fattu) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ทักษะในการสอนประเมินผลจากเกณฑ์ของการแก้ปัญหา" (Skill in Teaching, Assessed on the Criterion of Problem Solving) ผลของการวิจัยเกี่ยวข้องกับความสำคัญของการฝึกสอน สรุปได้ดังนี้คือ

1. ครูที่เคยเรียนวิชาวิธีสอนจะสอนได้ดีกว่าครูที่ไม่เคยเรียนวิชานี้

¹เกษม สุขหอม, การฝึกสอนของนิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษาพิษณุโลก ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง (พิษณุโลก: วิทยาลัยวิชาการศึกษา, 2514), หน้า 2-3.

²อัจฉรา ประไพตระกูล, ประสบการณ์วิชาชีพ (กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521), หน้า 5-7.

2. ครูที่สำเร็จปริญญาทางการศึกษาประสบความสำเร็จในการสอนมากกว่าครูที่สำเร็จปริญญาทางวิชาเนื้อหาโดยตรง
3. ครูที่เคยมีประสบการณ์ในการฝึกสอนจะสอนได้ดีกว่าครูที่ไม่เคยมีประสบการณ์
ค่านนี้
4. ครูที่ได้รับการนิเทศการสอนและได้รับการถ่ายทอดความรู้ในวิชาชีพครูเสมอ
จะประสบความสำเร็จมากกว่าครูที่ไม่ได้รับการนิเทศการสอน¹

การจัดการฝึกสอนจะประสบผลสำเร็จเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับ การเตรียมโครงการ
ฝึกสอนของสถาบันฝึกหัดครู ปีคริสตศักราช 1966 อาดัม พี ฮาโรล และ ดิกกี จี แฟรงก์
(Adams P. Harold and Dickey G. Frank) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดโครงการ
ฝึกสอนและสรุปว่า โครงการฝึกสอนที่ดีนั้นควรจะเป็นโครงการที่เตรียมไว้เพื่อ

1. เปิดโอกาสให้นิสิตฝึกสอนได้เผชิญกับปัญหาและได้แก้ไขปัญหาค่าง ๆ ในการ
สอน
2. เปิดโอกาสให้นิสิตฝึกสอนได้แสดงความสามารถและได้แก้ไขจุดบกพร่องใน
การสอนของตน
3. เปิดโอกาสให้ผู้นิเทศได้เข้าไปช่วยเหลือแก้ไขปัญหาค่าง ๆ ในการสอน
4. เปิดโอกาสให้นิสิตฝึกสอนได้เข้าไปศึกษาและร่วมดำเนินกิจกรรมของสังคม
ในชุมชนที่โรงเรียนฝึกสอนตั้งอยู่
5. เปิดโอกาสให้นิสิตฝึกสอนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน
และโรงเรียนที่ฝึกสอน
6. เปิดโอกาสให้นิสิตฝึกสอนได้ศึกษางานค่านต่าง ๆ ของโรงเรียนฝึกสอน
เช่น งานธุรการ งานบริหาร การจัดชั้นเรียน รวมทั้งการปกครอง ร่วมกับครูในโรงเรียน
ฝึกสอนนั้น

¹Robert W. Rickey, Planning for Teaching, 4th ed.

7. ให้โอกาสแก่นิสิตฝึกสอนที่จะรับทราบระบบการบริหาร ระเบียบ กฎเกณฑ์ และการธุรการของโรงเรียน และเข้าร่วมในกิจกรรมพิเศษของโรงเรียน เช่น เกี่ยวกับครูอาจารย์คนหนึ่งของโรงเรียน¹

วรรณคดีและงานวิจัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการใช้ครู

การค่าเป็นการฝึกหัดครูควร เป็นไปเพื่อสนองความต้องการในการใช้ครู ซึ่ง หมายความว่า ผู้ผลิตครูและผู้ใช้ครูจำเป็นต้องมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด แต่โดยความ เป็นจริงแล้วทั้งผู้ผลิตและผู้ใช้ยังขาดการประสานงานกัน ปัญหาที่ปรากฏในส่วนของผู้ใช้จึง มักจะมีผู้อ้างพาดพิงถึงระบบการผลิตครู คือคุณภาพของครูที่ออกไปทำงาน กล่าวคือ ใค้มี ผลงานวิจัยหลายฉบับยืนยันว่า ครูที่มีวุฒิค่า มีผลงานไม่แตกต่างกับครูที่มีวุฒิสสูง แม้การ ประเมินผลสิ่งเหล่านี้เป็นงานที่ยากยิ่งและต้องการพิสูจน์และติดตามผลต่อไปอีก แต่ผลนั้นก็ ใค้แสดงสิ่งทีฟังสังวรณเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฝ่ายผู้ใช้ครู แม้ปรากฏการณ์ เช่นว่านั้นจะมีผลมาจากการผลิตครูบ้าง แต่ตัวการสำคัญคือผู้ใช้ครู หากใค้มีการใช้ครูตาม ความถนัดและความสามารถ มีการบำรุงขวัญและติดตามงานที่ดี ปรากฏการณ์เช่นนี้ย่อม เกิดขึ้นใค้ยาก²

ปีพุทธศักราช 2517 เรื่อง เจริญชัย ใค้ทำการวิเคราะห์เรื่องการใช้ครูใน โรงเรียนมัธยมศึกษาและรายงานผลไว้สรุปใค้ว่า ครูมัธยมศึกษาในโรงเรียนรัฐบาลจาก จำนวนครู 21,374 คน มีครูถึงร้อยละ 18.70 ใค้สอนไม่ตรงตามวิชาเอกหรือวิชาโท

¹Adams P. Harold and Dickey G. Frank, Basic Principles of Student Teaching (New York: American Book Company, 1966), PP. 1-3.

²สำนักนายกรัฐมนตรี, คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, "สภาพการใช้ทรัพยากร ไปในการฝึกหัดครู," รายงานการสัมมนาเรื่องการหามาตรการเพื่อให้มีการใช้ทรัพยากร อย่างมีประสิทธิภาพและเทคนิคในการหาแหล่งเงินเพื่อจัดการศึกษา (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2519), หน้า 11.

มีครูที่ได้สอนตรงตามวิชาเอกร้อยละ 59.20 ตรงตามวิชาโทร้อยละ 10.80 และที่ได้สอนตรงตามสาขาทั้งวิชาเอกและวิชาโทมีร้อยละ 6.70 เท่านั้น¹

ปีพุทธศักราช 2519 ชัยพร วิชชาวูช และคณะ ได้สำรวจความต้องการใช้ครูของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาต้องการครูที่สอนวิชาได้อย่างน้อย 2 วิชาเป็นส่วนใหญ่ ส่วนโรงเรียนที่ต้องการครูสอนเฉพาะวิชาเอกสายเดียวมักจะบอกควยว่าเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนต้องการครูเป็นหมวดวิชา เช่น หมวดวิชาสังคมศึกษา หรือหมวดวิชาภาษาไทยทั้งหมด อย่างไรก็ตามโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายหลายแห่งยังต้องการครูที่สอนได้อย่างน้อย 2 วิชา (ตามวิชาเอกและวิชาโท) การที่ครูสามารถสอนได้หลายวิชาช่วยทำให้สะดวกแก่การจัดครู และทำให้ไม่ขาดแคลนครูในบางสายวิชา เกี่ยวกับความรู้ด้านบริหารงานธุรการ ระเบียบราชการ ตลอดจนความสามารถทำงานร่วมกับชุมชน อาจารย์ใหญ่ และครูใหญ่ส่วนใหญ่ตอบว่าเป็นสิ่งจำเป็น สำหรับความรู้ด้านงานบริหารและงานธุรการ แม้ว่าโรงเรียนจะมีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบอยู่แล้ว ก็ยังเห็นว่าครูควรมีความรู้ควยสำหรับความสามารถในการทำงานร่วมกับชุมชนนั้น โรงเรียนในกรุงเทพฯ บางโรงเรียนยังเห็นว่าไม่จำเป็น เพราะมีกิจกรรมร่วมกับชุมชนน้อย ส่วนโรงเรียนในต่างจังหวัดเห็นว่ามีความจำเป็นมาก²

¹เรื่อง เจริญชัย, "การใช้ทรัพยากรทางการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา" รายงานการสัมมนาเรื่องการหามาตรการเพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และเทคนิคในการหาแหล่งเงินเพื่อจัดการศึกษา (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2519), หน้า 7-8.

²จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะครุศาสตร์, รายงานผลการวิจัยและรวบรวมข้อคิดเห็นเพื่อพัฒนาหลักสูตรศึกษาระดับปริญญาตรี (กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519), หน้า 85-89.

ปีพุทธศักราช 2520 วิจิตร ศรีสะอาน กล่าวถึงสภาพการใช้ครูปัจจุบันว่า ผู้ใช้ครูได้ครูไปสอนไม่ตรงกับวิชาที่เรียนมา เกิดจากปัญหาการบริหารซึ่งได้แก่การขยายการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาเร็วเกินไปและอย่างไร้แผนกำหนดให้ไม่ได้สัดส่วนกับการได้รับอัตราครูเพิ่ม ขนาดโรงเรียนเล็กเกินไป หรือสถานที่ตั้งโรงเรียนใกล้กันเกินไป ทำให้ครูต้องสอนหลายวิชา การมีอัตราส่วนครูหญิงและชายไม่เหมาะสม การบรรจุครูใหม่เป็นจำนวนน้อยในแต่ละโรงเรียน ทำให้ครูใหม่ถูกกลืน การจำแนกปริญญาของสถาบันผลิตครูแตกต่างกัน ทำให้ไม่สื่อความหมาย จึงเป็นปัญหาในการรับครูเข้าบรรจุ¹

เนื่องจากนโยบายการใช้ครูยังมีไม่แน่นอน ปัญหาการใช้ครูจึงมีผลกระทบกระเทือนต่อการผลิตครู ทำให้ผู้ผลิตครูไม่อาจผลิตครูได้สนองต่อความต้องการทางด้านการใช้ครู เพราะฝ่ายผลิตครูก็ผลิตครูออกไปโดยไม่รู้ว่าจะใช้ครูอย่างไร ทำให้มีผลเกี่ยวพันมาถึงการจัดการฝึกหัดครู คุณภาพของการฝึกหัดครู รวมทั้งเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการฝึกหัดครู ทั้งนี้เพราะการประสานงานกันระหว่างผู้ใช้ครูกับผู้ผลิตครูยังไม่ดีพอ ยังขาดการแลกเปลี่ยนข่าวสาร ข้อเท็จจริง ข้อมูลและสถิติระหว่างกันและกัน กระทรวงศึกษาธิการน่าจะได้มีการติดต่อกับทบวงมหาวิทยาลัยอย่างใกล้ชิดเพื่อแจ้งข้อมูลและสถิติต่าง ๆ ที่จะช่วยบอกลักษณะและประเภทของครู ตลอดจนจำนวนครูและสาขาวิชาที่กำลังขาดแคลน และเป็นที่ต้องการในแต่ละปีการศึกษา เพื่อให้มหาวิทยาลัยผลิตครูให้ตรงกับความต้องการของกระทรวงศึกษาธิการซึ่งเป็นผู้ใช้ครู ทบวงมหาวิทยาลัยเองก็ควรจะได้แจ้งหลักสูตร สาขาวิชา จำนวนบัณฑิตที่จะจบ ตลอดจนโครงการต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยให้กระทรวงศึกษาธิการทราบ กระทรวงศึกษาธิการจะได้เตรียมอัตราบรรจุ และเตรียมการ

¹วิจิตร ศรีสะอาน, "สถานะของการผลิตครูและการใช้ครูวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์," รายงานผลการสัมมนาการพัฒนาการสอนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ (กรุงเทพมหานคร: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์, 2520), หน้า 81-83.

ทางค้ำอื่น ๆ ให้สอดคล้องกัน¹

คณะอนุกรรมการในคณะกรรมการการปฏิรูปการศึกษาได้เสนอโครงสร้างระบบการผลิตและการใช้ครู ว่า ควรประกอบด้วยองค์กรสำคัญ 4 หน่วย คือ

1. หน่วยผลิต ได้แก่ สถาบันอุดมศึกษาที่ได้รับการรับรองให้ทำการผลิตครูและบุคลากรทางการศึกษาระดับและประเภทต่าง ๆ
2. หน่วยมาตรฐานการผลิต ได้แก่ หน่วยงานที่ทำหน้าที่รับรองวิทยฐานะและมาตรฐานการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตครูและบุคลากรทางการศึกษา หน่วยงานที่จะทำหน้าที่นี้คือ พววมหาวิทยาลัย
3. หน่วยใช้ ได้แก่ สถานศึกษาต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา รวมทั้งหน่วยงานนอกระบบโรงเรียน ทั้งของรัฐและเอกชน
4. หน่วยมาตรฐานการใช้ ได้แก่ สถาบันมาตรฐานวิชาชีพที่ทำหน้าที่ควบคุมมาตรฐานการเข้าสู่อาชีพ ออกใบอนุญาตประกอบอาชีพ ควบคุมดูแลให้สมาชิกปฏิบัติตามจรรยาบรรณและจริยธรรมแห่งวิชาชีพ หน่วยงานที่ทำหน้าที่นี้คือ คุรุสภา²

ในรายงานการสัมมนาเรื่องแนวโน้มใหม่ของการฝึกหัดครูของกรมการฝึกหัดครู และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ปีพุทธศักราช 2520 ได้รวบรวมความคิดเห็นของผู้สัมมนาซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา เกี่ยวกับมาตรการในการแก้ปัญหาเรื่องการผลิตและการใช้ครู สรุปได้ว่า ควรจะได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการอำนวยการฝึกหัดครูขึ้น

¹กรมการฝึกหัดครู, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานการสัมมนาเรื่องแนวโน้มใหม่ของการฝึกหัดครู (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กรมการฝึกหัดครู, 2520), หน้า 4.

²คณะกรรมการการปฏิรูปการศึกษา, คณะอนุกรรมการ, รายงานเรื่องครูและบุคลากรทางการศึกษา เอกสารหมายเลข 37 ฉบับแก้ไข (กรุงเทพมหานคร: คณะอนุกรรมการ คณะกรรมการการปฏิรูปการศึกษา, 2519), หน้า 6-7.

ประกอบด้วย ผู้แทนจากหน่วยงานผลิตครู หน่วยงานใช้ครู หน่วยมาตรฐานการผลิตครู และหน่วยมาตรฐานการใช้ครู จะได้เป็นผู้ทำหน้าที่วางนโยบายและวางแผนการผลิต การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สอดคล้องกัน เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของระบบ การใช้ รวมทั้งเป็นแหล่งในการประสานงานระหว่างสถาบันฝ่ายใช้ครูกับสถาบันฝ่ายผลิตครู และระหว่างสถาบันฝ่ายผลิตครูด้วยกันเอง¹

งานวิจัยที่เป็นแนวทางในการศึกษา เรื่องการผลิตและการใช้ครูภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษา

เนื่องจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและการใช้ครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา โดยตรงนั้นยังไม่ปรากฏว่าผู้ใดทำไว้ จึงขอล่าวถึงงานวิจัยที่ให้ข้อคิดเห็นและแนวทางในการศึกษา เรื่องการผลิตและการใช้ครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา ดังนี้

ปีพุทธศักราช 2514 วิไลวรรณ เจริญพงษ์ ได้วิจัยเรื่อง "การติดตามผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตครูศาสตร์" ผลการวิจัยพบว่า บัณฑิตครูศาสตร์ส่วนใหญ่ได้สอนนักเรียน ตรงตามสาขาวิชาเอกและวิชาโท ผู้บังคับบัญชาพอใจในความสามารถโดยทั่วไปของบัณฑิตครูศาสตร์ ยกเว้นความสามารถในด้านวิธีสอน ด้านการจัดการศึกษานอกสถานที่ และการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่นักเรียน²

ปีพุทธศักราช 2515 สันติภาพ กองกาญจนะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จปริญญาการศึกษาบัณฑิตตั้งแต่ปีการศึกษา 2510 - 2512 ที่

¹กรมการฝึกหัดครู, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานการสัมมนาเรื่องแนวโน้มของการฝึกหัดครู (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กรมการฝึกหัดครู, 2520), หน้า 5-6.

²วิไลวรรณ เจริญพงษ์, "การติดตามผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตครูศาสตร์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514)

ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาและวิทยาลัยครูในส่วนกลาง" ปรากฏผลการวิจัยดังนี้คือ

1. ความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาที่มีต่อการปฏิบัติงานของบัณฑิตศึกษาศึกษานั้น เห็นว่า บัณฑิตศึกษาศึกษามีความรู้ที่อยู่ในเกณฑ์ดี นอกจากความสามารถในเรื่องการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์ต่อการสอน ความเข้าใจสภาพแวดล้อมและชุมชน และความสามารถในการใช้อุปกรณ์การสอน และให้ความเห็นว่า บัณฑิตศึกษาศึกษาชายมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ดีกว่าบัณฑิตหญิง

2. บัณฑิตศึกษาศึกษาประเมินตนเองว่าได้สอนตรงตามวิชาที่ถนัด มีการเตรียมการสอน มีการตรวจงานของนักเรียน และมีโอกาสติดตามสอดส่องดูแลความประพฤติของนักเรียน รวมทั้งแสดงความคิดเห็นว่า ผู้บังคับบัญชามักรับฟังความคิดเห็นของตน

3. บัณฑิตศึกษาศึกษาให้ความเห็นว่า ความรู้ที่ได้รับจากวิทยาลัยศึกษาศึกษา โดยทั่วไปเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน นอกจากการใช้กระดานดำ การทำและการใช้อุปกรณ์การสอน และวิชาพิเศษอื่น ๆ เช่น ลูกเสือ อนุภาษาค ฯลฯ ยังมีความรู้ไม่เพียงพอ¹

ปีพุทธศักราช 2515 อรุณี วชิราพรทิพย์ ได้วิจัยเรื่อง "สถานภาพทางวิชาการของครูมัธยมศึกษา" พบว่า ครูมัธยมศึกษาโดยเฉลี่ยแล้วมีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี คือมีวุฒิระหว่างระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง กับอนุปริญญาเป็นส่วนใหญ่ และพบว่า ครูมัธยมศึกษาในส่วนกลางมีวุฒิสูงกว่าครูมัธยมศึกษาในส่วนภูมิภาค²

¹สันติภาพ กองกาญจนะ, "การติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จปริญญาการศึกษาศึกษาบัณฑิต ตั้งแต่ปีการศึกษา 2510 - 2512 ที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาและวิทยาลัยครูในส่วนกลาง" (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยศึกษาศึกษาประสานมิตร, 2515)

²อรุณี วชิราพรทิพย์, "สถานภาพทางวิชาการของครูมัธยมศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515)

ปีพุทธศักราช 2515 จุฬารัตน์ หมั่นพงษ์สถาพร ได้วิจัยเรื่อง "การติดตามผลการนิเทศการศึกษา สายวิชาภาษาไทย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา" ผลการวิจัยสรุปว่า ครูภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาต้องการความช่วยเหลือจากศึกษานิเทศก์อย่างยิ่งในเรื่องการจัดทำเอกสารประกอบการสอนให้ครู การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การจัดหาหนังสือประกอบการเรียน การสาธิตการใช้อุปกรณ์การสอนวิชาภาษาไทย เทคนิคการสร้างข้อสอบแบบต่าง ๆ การจัดส่งเอกสารทางวิชาการ และความเคลื่อนไหวทางวิชาการให้ครูได้รู้ และการแนะนำหนังสือที่ควรอ่านให้แก่ครู¹

ปีพุทธศักราช 2518 อภิวัฒน์ ปรีชาประสาสน์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2518 หมวดวิชาภาษาไทย" ปรากฏผลการวิจัยดังนี้

ตามความคิดเห็นของครูสอนวิชาภาษาไทย ผู้บริหารโรงเรียน ศึกษานิเทศก์ หมวดวิชาภาษาไทย และนักเรียนมัธยมศึกษา เห็นว่า ในกระบวนการเรียนการสอนต้องการครูที่มีความสามารถ มีความคิดก้าวหน้าและริเริ่มสร้างสรรค์ สนใจส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนและติดตามผลอยู่เสมอ คำนึงวิธีสอน ต้องการวิธีสอนใหม่ ๆ โดยเฉพาะวิธีสอนที่ส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอน คำนึงอุปกรณ์การสอนต้องการอุปกรณ์การสอนและแบบเรียนที่มีมาตรฐาน ทันสมัย น่าสนใจ มีเนื้อหาไม่ซ้ำซ้อนกันในระดับต่าง ๆ และการวิจัยนี้ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ครูสอนวิชาภาษาไทยควรศึกษาและทำความเข้าใจความมุ่งหมายและเนื้อหาของหลักสูตร ประชุมปรึกษาวางโครงการสอน แผนการสอนและปฏิบัติงานการเรียนการสอนร่วมกัน ติดตามผลการเรียนการสอนและศึกษาเพิ่มเติมอยู่เสมอ หัวหน้าหมวดภาษาไทยควรเป็นผู้นำทางวิชาการ นิเทศภายในและประชุมปรึกษากับครูสอนวิชา

¹จุฬารัตน์ หมั่นพงษ์สถาพร, "การติดตามผลการนิเทศการศึกษาสายวิชาภาษาไทย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515)

ภาษาไทย จัดทำและแนะนำวัสดุอุปกรณ์ประกอบหลักสูตร คิดตามผลงานและให้กำลังใจ แก่ครูสอนวิชาภาษาไทย ผู้บริหารควรให้กำลังใจและสนับสนุนครูสอนวิชาภาษาไทย ทั้งใน ด้านวิชาการและการบริการการเรียนการสอน เลือกครูสอนวิชาภาษาไทยให้เหมาะสม จักนิเทศภายใน คิดตามผลงานของครูสอนวิชาภาษาไทยอยู่เสมอ ศึกษานิเทศก์หมวดวิชา ภาษาไทยควรออกนิเทศตามโรงเรียน จัดทำวัสดุอุปกรณ์ประกอบหลักสูตร ศึกษาค้นคว้า วิธีสอนใหม่ ๆ แนะนำหนังสืออ้างอิง หนังสืออ่านประกอบ และแหล่งวิทยากร ตลอดจน ประชุมครูสอนวิชาภาษาไทยอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้งด้วย¹

คุรุศาสตร์วิทยาทาน
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹อภิวัฒน์ ปรีชาประศาสน์, "ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรประโยชน์ขม ศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2518 หมวดวิชาภาษาไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518)